

FENA

LAGEN OM FISKE FYLLER 10 ÅR

Blev reformen lyckad?
Fiskare berättar

Omakala: Så många
obligatoriska fångst-
anmälningar gjordes

Fiskeläget i Norra
Savolax fylldes på
ett ögonblick

Affisch med de
kräfter som lever i
Finland medföljer

4

Tio år med nya lagen om fiske

4

Den nya lagen var inriktad på fiskarnas välmående. En tjänsteman som var med och beredde lagen och personer som lever på fiske funderar på om målet har uppnåtts.

Tio miljoner överskreds för andra gången

8

I fjol uppgick intäkterna från fiskevårdsavgifterna för andra gången i historien till över tio miljoner euro. Det är bara under coronaåret 2020 som de var något högre.

När gäddan blev nödvändig

9

För tio år sedan blev man medvetna om att gäddan, som betraktats som en plåga, var på tillbakagång. Då skapades gäddfabriken: en modell för att rädda gäddan och få renare vatten.

10

Fiskeläger för barn populärt än en gång

10

I landskapen i Insjöfinland satsar man på barnen. Mer än en femtedel av de projekt som finansierades med medel från fiskevårdsavgiften handlade om att främja fiske bland unga.

Omakala: Så mycket fångst anmälades

16

I fjol hade fiskare för första gången en skyldighet att anmäla fångst av vissa arter. I tjänsten Omakala inkom flest anmälningar om fångst av öring.

Användningen av Omakala fördubblades

17

Nu har omkring 26 000 fiskare registrerat sig i tjänsten. "Dina fiskeställen avslöjas inte fast du registrerar din fångst i Omakala", försäkrar en expert.

Puckellaxen har en annorlunda årsklocka

18

I fjol var det ett puckellaxår, men i år har fiskarna ett mellanår. Vi tog reda på när den främmande artens yngel kläcks, vandrar ut i havet och återvänder.

Säker ryssja i Saimen?

20

Ett projekt har utvecklat en ryssja för att kunna fiska säkert även när förbud mot nätfiske råder. Utvecklingsarbetet var en gemensam ansträngning av fiskare och forskare.

Fiskenyheter i korthet

22

Laxmängderna ökar något i Torne älv och Simo älv. Fiskekortet finns nu i Omakala. Man mår bättre av att fiska, säger fiskare.

Fiskekortet delas inte längre ut tillsammans med Fena

24

Adressfältet i Fena har hittills fungerat som ett avklippbart fiskekort, men denna praxis måste nu upphöra. Posten har preciserat sina produktspecifikationer så att personuppgifter inte längre får skickas med en tidning eller dess bilagor. I fortsättningen styrks den betalda fiskevårdsavgiften med beställningsbekräftelsen och betalningskvittot.

Affisch om Finlands kräftor medföljer

Denna gång har illustratören Asmo Raimoaho till läsarnas glädje gjort en affisch om de kräftor som påträffas i Finland. Endast en av dem är en ursprunglig art.

Vad är Fena?

Tidningen Fena utkommer en gång om året och delas ut från våren fram till hösten till fiskare som under innevarande år har betalat fiskevårdsavgiften för hela kalenderåret. Tidningen produceras i samarbete mellan representanter för den offentliga förvaltningen och fiskeföreningarna, och den finansieras med fiskevårdsavgifterna.

Nya fiskevårdsavgiften fyller tio år

Fiskare har fått vänja sig vid en ny typ av avgift sedan 2016. Då trädde den helt reformerade lagen om fiske i kraft. Den mest synliga ändringen i lagen var den riksomfattande fiskevårdsavgiften. De tidigare länsspecifika spöfiskeavgifterna och den statliga fiskevårdsavgiften ersattes med en fiskevårdsavgift.

I synnerhet för fiskare som fiskade i många områden medförde reformen besparingar: i stället för flera länsspecifika avgifter utöver den statliga avgiften, infördes en avgift som ersatte allt.

På finska ändrades namnet på avgiften från kalastuksenhoitomaksu till kalastonhoitomaksu (namnet på svenska ändrades inte). Genom detta fästes uppmärksamhet vid ett välmående fiskebestånd även i lagstiftningen. Fisket måste framför allt vara hållbart, annars skulle det inte ha någon framtid.

Utöver hållbarheten identifierar lagstiftningen det finländska fiskets långa historia och tryggar medborgarnas möjligheter till mångsidigt fiske. Så ska det också vara, eftersom fisket har hjälpt många familjer att överleva hårda tider och fortfarande är en viktig del av vår försörjningsberedskap.

Det är inget nytt att fiskerinäringen i Finland finansieras med avgifter som samlas in av fiskare. Fiskevårdsavgiften per hushåll infördes i lagen redan under OS-året 1952.

Alltså ungefär ända sedan löparstorheten Paavo Nurmi tände elden på olympiastadion har man under diskussioner vid kaffebordet funderat på vad fisket borde kosta i Finland, om summan för avgiften är korrekt och om man får valuta för pengarna.

För närvarande är fiskevårdsavgiften 47 euro per kalenderår. För summan får fiskaren fiskemöjligheter i utbyte och kan fiska med ett spö i nästan alla vattenområden. Medlen används bland annat för att ge fiskarna bättre livsmiljöer.

I takt med att kunskapen ökat har man i Finland fäst särskild uppmärksamhet vid strömmande vatten och vandringsfiskarnas välbefinnande. Vi har velat fortsätta med programmet för att återställa vandringsfiskbestånd (Nousu). Man kan redan se goda resultat på platser där vandringshindren har rivits och man har lyckats återställa fiskarnas naturliga livscykel.

Det återstår fortfarande mycket arbete för att både fiskbeståndet och fisket ska må bra. Nu är det vår tur att förvalta vårt pund väl och lämna efter oss mångsidiga fiskevatten i gott skick.

En ny ivrig generation växer redan upp och du kan läsa mer om det i detta nummer av tidningen Fena. Vi tror att framtidens fiskare blir allt mer medvetna om miljön och forskningen antyder att de till och med kan vara mer entusiastiska fiskare än vi.

Givande lästunder
med tidningen *Fena*!

Sari Essayah
jord- och skogsbruksminister

FENA

10:e årgången
Utgivningsdatum 20.4.2026

CHEFREDAKTÖR
Aku Ahlholm

REDAKTION
Jord- och skogsbruks-
ministeriet
Roni Sélen
Teemu Leppänen

Forststyrelsen
Jaakko Haapakoski
Naturresursinstitutet
Sinikka Jortikka

Livskraftscentralerna
Teemu Hentinen
Mikko Koivurinta
Päivi Pyyvaara

Finlands Fritidsfiskares
Centralorganisation rf
Jaana Vetikko

Centralförbundet för
Fiskerihushållning
Tapio Gustafsson

Suomen sisävesiammatti-
kalastajien liitto ry
Juha Korhonen

Finlands Yrkes-
fiskarförbund FYFF rf
Mikko Malin

LAYOUT
Oy Preesens Ab

TRYCK
PunaMusta

RESPONSBLANKETT
OCH TIDNINGSARKIV
Eraluvat.fi/Fena

ADRESSKÄLLA
Forststyrelsens kundregister
för jakt- och fiske-
tillstånd (registret över
fiskevårdsavgifter)

LAGEN OM FISKE FYLLDE JÄMNT

Blev reformen lyckad?

Den nya lagen om fiske förändrade fisket i Finland i början av 2016. De läns-specifika spöfiskeavgifterna slopades och ersattes med en nationell fiskevårdsavgift. Vi frågade vad fiskerirådet som berett lagen, en aktiv fritidsfiskare och en yrkesfiskare säger om lagen nu i efterhand: skulle det vara dags för en ny reform?

"Lagen blev bra för att den bereddes med omsorg"

Eija Kirjavainen, som är chef för enheten för vilt och fiske vid jord- och skogsbruksministeriet, var fiskeriråd när lagen om fiske bereddes och var därför en av de viktigaste upphovsmännen till lagen. Den dåvarande lagen om fiske från 1982 var enligt Kirjavainen väldigt föråldrad och delvis rentav grundlagsstridig.

– Den föråldrade lagen gjorde det svårt att utveckla fiskesektorn. Det förekom väldigt starka ställningstaganden i media om fiskets hållbarhet och vandringsfiskbeståndens status, berättar Kirjavainen.

När lagen bereddes fick intresserade medborgare skicka in sina åsikter till förvaltningen på nätet. Kirjavainen läste dem alla. Dessutom kom det in fler än 200 utlåtanden om lagen, och det ordnades enskilda möten med olika organisationer.

– Vi fick kritik för att beredningsprocessen var utdragen och bestod av många moment, men jag skulle vilja påstå att det var just det som gjorde att lagen blev förhållandevis lyckad. Vi fick en lag som det har gått att leva med.

Framgångar och utvecklingsbehov

En av de konkreta reformerna var att antalet fiskeriområden minskade från 224 till 118. Fiskeriområdenas gränser följer inte längre kommungränserna, utan vandringsfiskbeståndens livscykel. Man fick strukturer som stöder lagens anda och betonar ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar användning och skötsel av fiskbestånden.

– Dessutom upplever jag det som en framgång att vi har lyckats skapa balans mellan fiske och skydd. Lagen innehåller bemyndiganden att utfärda förordning som gör det möjligt att reglera fisket på ett väldigt mångsidigt sätt.

Kirjavainen ser det som ett misslyckande att man inte hann göra en ordentlig konsekvensbedömning av slopandet av fiskevårdsavgiften för pensionärer, eftersom frågan togs upp i slutet av beredningen. Kommunikationen misslyckades i och med att områdena med fiskeförbud i områden där lax och öring stiger i Övre Lappland kom som en överraskning för lokalbefolkningen.

Det har även dryftats hur NTM-centralerna verkställer fiskebegränsningarna i fiskeriområdenas planer för nyttjande och vård.

– Det funderade vi kanske inte tillräckligt på då, och NTM-centralerna fattar nu ganska stora beslut som har konsekvenser för vidsträckta områden.

Förordningen förnyas härnäst

Enligt Kirjavainen var totalreformen av den föråldrade lagen ett enormt arbete. Lagen har senare uppdaterats flera gånger.

– Jag hoppas att ingen kommer att behöva göra samma typ av reform som vi gjorde då.

Jag är nöjd med att vi hela tiden har lyckats hålla igång lagberedningsmaskineriet.

Härnäst är det enligt Kirjavainen skäl att se över förordningen om fiske på nytt. I den behöver fiskarnas fredningstider och minimimått granskas. Till exempel är insjö-laxens status svag, men enligt henne har öringsbestånden redan återhämtat sig på vissa håll.

– Vi har ett informationsbaserat regleringssystem för fisket, och det är vi väldigt stolta över. Det innebär att vi också har en skyldighet att kontrollera var regleringen redan har gett ett sådant resultat att den kunde avvecklas.

”

Vi har lyckats skapa balans mellan fiske och skydd.

Kirjavainen tycker själv om att vara ute i naturen och jaga och fiska. – Jag har två barnbarn. Jag hoppas att det finns tillräckliga fisk- och viltbestånd i framtiden så att kommande generationer också kan hålla på med jakt och fiske.

"Ansvarsfullhet är viktigt för dagens fiskare"

Ottto Cichoracki, 32, driver den populära YouTube-kanalen Kalastajan maailma (Fiskarens värld). Enligt honom är en sak säker: ansvarsfullhet är viktigt för dagens fiskare – och det kan bero på lagen om fiske eller på en allmän attitydförändring.

– Fiskare är väl medvetna om vilka fiskarter som är hotade. Dessutom släpper man ofta tillbaka de största individerna fast det inte står i lagen, eftersom de har bra gener som behöver få spridas vidare, säger Cichoracki.

Han tycker att man till och med kunde överväga att utöver minimimåttet införa ett maximimått för hur stora individer som borde släppas tillbaka.

– Tiderna förändras, folk fiskar kanske mer nu och har effektivare utrustning i och med att det finns ekolod och annan elektronik. Vi måste skydda vattnen på ett helt annat sätt än tidigare.

Reglering av nätfiske i vattendrag för vandringsfisk

Största delen av Cichorackis följare är unga, men det finns ändå plats för en del som är i medelåldern och äldre också. Cichoracki försöker själv föra samman alla typer av fiskare i alla åldrar, oberoende av vilka fångstmetoder de använder. Han tycker till exempel att fiska med nät är ett utmärkt sätt att fiska, för vissa är det till och med det enda sättet att fånga närproducerad mat åt sig själv. Själv fiskar han dock med andra redskap.

En av de bästa förändringarna som den nya lagen inneburit är enligt honom att den innehåller mer ingående bestämmelser om fiske med nät. I vattendrag för vandringsfisk är det till exempel förbjudet att fiska med nät från mitten av augusti till slutet av november.

– I och med att lagen och sättet att tänka har förändrats har det uppstått bra begränsningar. Det har lett till att man går in i mer ansvarsfull riktning.

I Finland fiskar man fritt

Cichoracki hittar inte mycket att kritisera i lagen om fiske. Något han funderat på är bestämmelsen om att en hotad eller för liten

Vi får fiska väldigt fritt i Finland.

Otto Cichoracki gör YouTube-videor på heltid på sin egen kanal Kalastajan maailma. Utöver fiskeutrustning har han en videokamera och en drönare med sig på sina turer.

fisk som fångats i misstag måste släppas tillbaka även om den skulle vara död.

– Samtidigt förstår jag syftet bakom regeln. Om regeln inte fanns skulle det alltid gå att påstå fisken har dött i misstag.

En annan sak han funderat på är utplanteringen av gös. Enligt lagen strävar man efter att stödja fiskbeståndens naturliga förökning, men i många vattendrag planteras stora mängder gös ut.

– Jag vet inte exakt vad som ligger bakom utplanteringarna, men det finns ganska gott om gös i alla sjöar i Södra Finland. Det påverkar abborrbestånden negativt.

Cichoracki upplever ändå att folk i hans egna kretsar accepterar bestämmelserna i lagen om fiske utan större invändningar och tycker att de är vettiga.

– Vi får fiska väldigt fritt i Finland jämfört med många andra platser i Europa.

Behövs ett fiskekort som man måste avlägga prov för?

Eftersom fiskefärdigheter numera inte nödvändigtvis lärs ut från far till son eller från mor till dotter, händer det att nya fiskare får information genom influerare på sociala medier. På sin kanal delar Cichoracki då och då med sig av tips som har med mer ansvarsfullt fiske att göra.

Borde det finnas någon typ av fiskekort som kräver att man bekantar sig med lagparagrafer och övriga regler?

– Det är ingen dålig idé, eftersom fiske är förknippat med en del regler och saker som man måste kunna, säger Cichoracki.

Å andra sidan finns det redan nu gott om information på nätet, och det är ofta enkelt att kontrollera detaljer om exempelvis tillstånd när man är ute på fisketur.

"Små ändringar skulle ha gett en bättre lag"

De kommersiella fiskarna har ett tudelat perspektiv på hur reformen av lagen om fiske lyckades, säger **Mikko Malin**, verkställande direktör för Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf.

– En lag är alltid en kompromiss så klart, men väldigt små ändringar skulle ha gett en bättre lag.

Ett av problemen med lagen ligger enligt Malin i att NTM-centralen har möjlighet att bevilja fisketillstånd över vattenområdets ägare.

– Det har blivit en konstig väg att ansöka om tillstånd, som åtminstone inte leder till att man arbetar för samma mål. Tyvärr tvingas man också ansöka om fisketillstånd på det sättet, säger Malin.

Det är också problematiskt att även om fiskeriområdena skulle ha gett förslag till begränsning av fisket i sin plan för nyttjande och vård, har NTM-centralen ibland inte godkänt begränsningarna i planen.

– I Östra Finska viken har man till exempel skapat fredade lekområden för gös, men NTM-centralen fredade områden där det inte ens finns gös, eftersom spöfiskarna ansåg att det fredade området var för stort. Samtidigt utelämnades viktiga lekområden från fredningen.

Icke-professionella kommersiella fiskare förargar

Fritidsfiskare får sälja små mängder fisk från insjöar direkt till konsumenterna utan att vara registrerade som kommersiella fiskare. Enligt Malin tar det av yrkesfiskarnas levebröd.

– Avsikten var ju bra, då det var meningen att man skulle bli av med fångstöverskott. Nu har det dock dykt upp Facebook-grupper där fisk ibland säljs väldigt billigt, och det leder till stopp på marknaden. Dessutom kan man glömma bort att betala skatt eller göra en anmälan om primärproduktion.

Mikko Malin trålar själv strömming och vassbuk utanför Kotka som bisyssla. Han menar att även yrkesfiskarna har hållbarhet som målsättning. – Man måste tänka på näringen på lång sikt, det måste finnas något att fiska i framtiden också.

En annan öm punkt för yrkesfiskarna är att fritidsfiskare ibland ansluter sig till registret över kommersiella fiskare till exempel på grund av nätbegränsningar utan ha som mål att livnära sig på fiske. En fritidsfiskare får fiska med nät som är högst 240 meter långa, men någon motsvarande begränsning finns inte för yrkesfiskare.

Problemet är enligt Malin också att det inte finns någon övre gräns för hur många fiskare som kan ansluta sig till yrkesfiskarregistret, men att det i havsområdenas fiskefartygsregister finns ett tak för fartyg.

– Registret är fullt av fartyg som inte ens används för att fiska kommersiellt, och det gör att aktörer som faktiskt är kommersiella inte nödvändigtvis kan få med nya fartyg i registret.

De flesta yrkesfiskare följer reglerna väl.

Platsbundet fiske

Enligt Malin upplever yrkesfiskarna också att det är besvärligt att de utöver allmänna registreringar och fångstlicenser måste skaffa tillstånd separat av varje ägare av vattenområden. Dessa tillstånd beviljas tyvärr inte alltid.

– I Skärgårdshavet känner jag till ett område där man under en tråldragning passerar genom 14 olika ägares vattenområden. Man måste betala separat för varje område och ett tillstånd kan kosta 50–1 000 euro. Om båten kostar hundratusentals euro och kilopriset på livsmedelsströmming är en euro, måste man fiska en hel del.

Yrkesfiskare upplever ofta att det inte finns tillräcklig förståelse för att yrkesfisket är platsbundet.

– Spöfiskare kan byta plats och fiska var de vill, men om en yrkesfiskare har tillstånd för ett visst område och en lekfredning för gös utfärdas där, går det inte bara att flytta till en plats utan tillstånd om inte vattenägaren beviljar det. Det här är ändå vårt levebröd.

INFLÖDET HAR STABILISERATS TILL

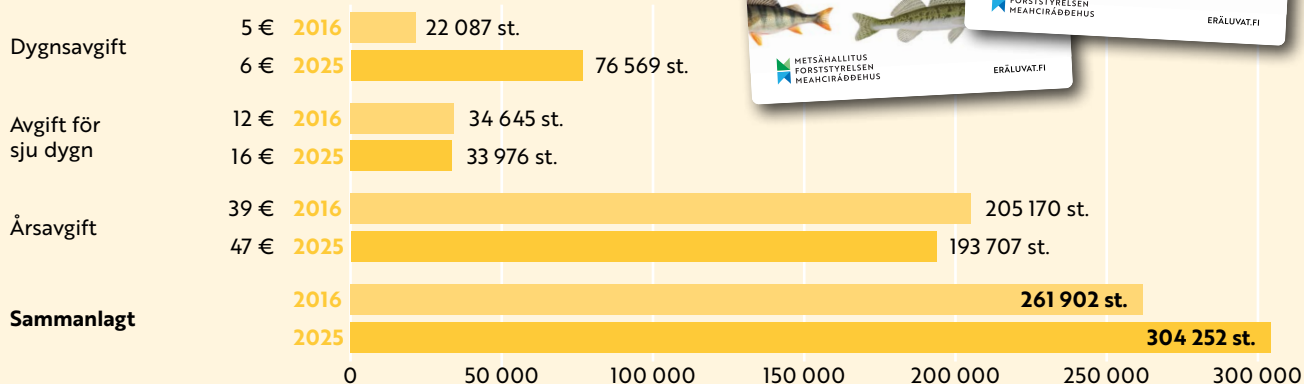

MILJONER EURO

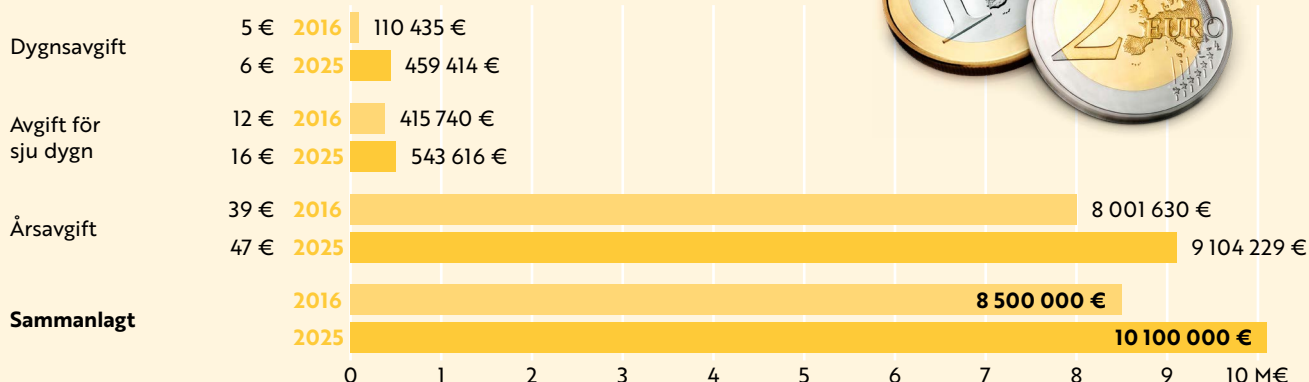
Den fiskevårdsavgift som finns idag har nu samlats in i tio år. Tabellen visar att cirka 200 000 årsavgifter betalas in varje år, men dygnsavgifterna ökar i snabb takt.

Antalet betalda fiskevårdsavgifter

Intäkter från fiskevårdsavgifter

Idealiska våtmarker började anläggas åt GÄDDAN

Är inte gäddan en besvärlig rovfisk som äter ädelfisk? Det är först på senaste åren som det har börjat talas om att vårda gäddbeståndet, och det har man delvis projektet Gäddfabriken (Haukitechdas) att tacka för.

Det susar i säven framöver också, står det på projektet Gäddfabrikens webbplats. Finlands fritidsfiskares framgångsrika projekt avslutades i fjol, men lyckades kanske ändra sättet att tänka.

– Förr var det ingen som talade om gäddbestånden. Syftet var att lyfta frågan i offentligheten och ge synlighet åt det faktum att gäddan har gått tillbaka och behöver stöd, säger projektledare **Janne Antila** från Finlands fritidsfiskare.

Gäddan var fortfarande vanlig, men många blev medvetna om att den började gå tillbaka. Problemen är många. Övergödning gör vattnet grumligt och orsakar igenväxning av flador och gölar som lämpar sig för

gäddan. Fisket är ofta inriktat på rovfiskar, till exempel gäddan. Människan torrlägger våtmarker, muddrar badstränder och bygger vägar som det inte finns några ordentliga vandringsvägar under.

Gäddan var alltså i behov av hjälp. Projektet Gäddfabriken iståndsätte åtta våtmarker till gäddfabriker, vilket är fortplantningsområden som är idealiska för gäddan. Våtmarkerna fanns spridda över ett stort område från Karleby till Kotka.

Enligt Janne Antila fick man kanske ännu större nytta av de våtmarksprojekt som bad projektet om hjälp. Det fanns nämligen tio-tals projekt som höll på att anlägga våtmarker av andra orsaker, till exempel för sjöfåglar, men projektet ombads hjälpa till med att göra våtmarken gäddvänlig.

Finansierat med fiskevårdsavgifter

- Fena publicerar exempel på projekt som får finansiering från fiskevårdsavgifterna.
- Ungefär en femtedel av medlen från fiskevårdsavgiften delas ut direkt till projekt som förbättrar hållbar användning, skötsel och tillsyn av fiskevattnen.
- Hurdana projekt skulle du vilja läsa om i Fena? Skicka in dina kommentarer på responsblanketten Eräluvat.fi/fena.

Gäddfabrik och fågelvåtmark

Men är det inte förödande för fågelungarna att locka gäddor till våtmarker för sjöfåglar?

Nej, det är det inte, svarar Janne Antila. Gäddan leker i mars-maj, och fågelungarna är ute och simmar först efter det.

Våtmarken utformas så att den bra plats där gäddan kan leka och ynglen kan växa. Gäddvåtmarkerna är dock så grunda att de stora gäddorna lämnar dem efter leken när vattnet börjar bli varmare. Efter det kan sjöfåglarnas ungar i lugn och ro växa sig flygfärdiga i samma våtmark.

Gäddfabriken som projekt avslutades alltså i slutet av 2025, men det finns fortfarande saker att göra. En av dem är att öka kunskapen: gäddan är inte de övriga fiskbeståndens fiende, utan en garanti för ett friskt fiskbestånd och friska vattendrag. ■

FISKE

hela dagen

I Kiuruvesi ordnas årligen ett fiskeläger för unga som är så populärt att alla intresserade inte får plats. Inget oväsentligt ingår i programmet – till och med pysslet mellan fisketurerna är till nytta för fisket. Och det passar bra.

På fiskelägre i Kiuruvesi som ordnades av Norra Savolax fritidsfiskare deltog 20 fiskeintresserade ungdomar. I fjol var alla deltagare pojkar, men ofta har även flickor deltagit.

Vi anländer till Hyvölänniemi i Kiuruvesi, där tjugo ivriga lägerdeltagare precis har anlänt till den vackra sjön Kiurujärvi och fört sin utrustning till sina rum. När det är dags att äta, bjuds det självfallet på fisksoppa.

Efter maten börjar lägerdeltagarna förbereda sig för dagens fisketur. Programmet består av att lura fiskar och tillverka fiske-redskap hela dagen, med avbrott för måltider. Till dagens höjdpunkt hör att hantera sin egen fångst.

– Varje gång vi samlar in respons efter lägeren om vad deltagarna vill ha mer av, är svaret fiske. Det finns i alla fall gott om det på programmet. Ändå kommer de troligen att vilja ha ännu mer efter det här lägret också, säger **Aarne Keurulainen**, som är ordförande för Norra Savolax fritidsfiskardistrikt.

Vi besökare kommer oss också ut på sjön hela två gånger. Blir det någon färsk fångst att hantera under fångsthanteringen i kväll månnro?

Varje gång vi ber lägerdeltagarna om respons vill de ha mer fiske.

Lägret fylls alltid på ett ögonblick

Fritidsfiskardistriktet har ordnat fiskeläger i över tio år. Det har ordnats på olika platser under årens lopp, och tidpunkten har flyttats till det sista veckoslutet i juli i slutet av sommarlovet. Populariteten har inte avtagit.

– När anmälan öppnades blev lägret fullt på några timmar. Alla intresserade fick inte plats, berättar Aarne Keurulainen.

Enligt Keurulainen finns det en gedigen fisketradition i Norra Savolax, och än så länge märks inga större tecken på att intresset skulle mattas av. Ändå är det allt färre barn som har fått lära sig fiska av sin egen familj. Det är viktigt att tillsammans upprätthålla de ungas intresse och färdigheter när det gäller fiske för att det ska finnas tillräckligt med fiskare.

De ungas fiskeintresse upprätthålls även på andra håll i Finland. I tidningen Fena 2024 rapporterades det om 4H i Eno i Norra Karelen, som med hjälp av projektfinansiering till exempel har ordnat ett projekt där man fått lära sig om fiskevatten (Kalavedet tutuksi). Under projektet överfördes värdefulla fiskekunskaper från den äldre generationen till de unga.

I Norra Savolax fritidsfiskardistrikt ansluter sig **Henri Huttunen** som ansvarar för ungdomsarbetet till oss och tillägger att han också har försökt ansöka om projektfinansiering till fiskelägret för unga.

– Vi har inte haft tur än så länge, säger han.

Fiskelägret som ordnas i Kiuruvesi stöds med medel från fiskevårdsavgifterna. Det handlar om några tusen som lägret får i finansiering, men det klarar man sig med. Det som behövs utöver det ordnar man med talkokraft.

Fångsten var lika lång som fiskaren

I rummen på lägergården pågår förberedelser inför en intensiv dag. **Evertti Svärd**, 11, berättar att han länge sett fram emot lägret. Hans pappa anmäler honom till det varje år.

Svärd tycker att det är roligt att träffa kompisar på lägret och att få fiska mycket mer än vad man gör normalt. Han tycker att fiske är avkopplande och lugnt. Ute på vattnet behöver man inte hela tiden ”vara som folk” och tänka på hur man uppför sig. Man får vara mitt i naturen och fokusera på det allra viktigaste, det vill säga att fiska.

Under sommaren har han hunnit fiska en del redan före lägret.

– Jag fick två abborrar. Mamma stekte dem åt oss. Jag fick också en gädda på fyra kilo när jag fiskade med drag. Den största fisken var ändå en gädda på sju kilo som jag drog upp med pappa när jag var liten. Gäddan var lika lång som jag själv var då, berättar Svärd.

Rumskompisarna **Luca Partanen** och **Aatos Heinonen** väntar också otåligt på att få ge sig ut och fiska. Heinonen har lärt sig att fiska av sin pappa, Partanen har lärt sig av sina kompisar.

Ute väntar en syn som gör att man inte kan missta sig när det gäller temat för lägret: mellan två björkar finns ett snöre uppspant som ett antal kastspön står lutade mot. Bland dem finns även några håvar. Aarne Keurulainen berättar att deltagarna får ställa sina spön på rad lutade mot snöret så fort de anländer till lägret. Då håller man ordning på dem.

– Om de inte skulle vara här, skulle de vara utspridda runt lägerområdet. Då skulle man blanda ihop dem och trampa på dem, säger Keurulainen.

De ivrigaste deltagarna skyndar redan ner mot stranden med sin utrustning och funderar på hur många personer som ryms i en båt. Vem ska åka med vem? En del får lust att jämföra sina spön.

Ledaren Henri Huttunen ber barnen att lämna sin utrustning på stranden en stund, eftersom de har glömt det allra viktigaste:

vattenflaskorna. Arrangörerna måste se till att barnen dricker tillräckligt med vatten, speciellt eftersom termometern visar 31 grader den här sommardagen. Deltagarna går för att fylla sina vattenflaskor innan de återvänder till båtarna. Huttunen kontrollerar också att alla har något på huvudet i det soliga vädret.

Fenas journalist och fotograf får åka i hjälpledaren **Topi Tiikkainens** båt. Han är med på talko för att det ska finnas möjlighet att prova på att fiska med ekolod under lägret. I hans egen fiskebåt finns det två olika ekolod som man kan använda för att hitta fiskstim. Vasabon **Lenni Luomansuo**, 13, och **Vilho Kemiläinen** från Kuopio, 12, följer med i båten. För Luomansuos del är det första gången han deltar i lägret.

Tiikkainen planerar inför turen på sjön.

– Vädret är inte idealiskt för fiske, eftersom fiskar oftast inte nappar när det är varmt. Vi kan i alla fall leta upp lämpliga ställen med hjälp av ekolodet och söka oss nära fiskarna, säger han.

Äntligen hör man: "Nu kan ni kasta!"

Vi fortsätter längs Kiurujärvi, som är en lång och smal sjö. Solens strålar bränner på huden, eftersom begreppet skugga inte existerar ute på sjön. Efter en stund kommer vi till ett lämpligt ställe där det enligt ekolodet finns fiskar på sju meters djup.

– Det är svalare närmare botten, förklarar Tiikkainen.

Han ber Kemiläinen att sänka ner den utombordsmotor som finns i fören. Den håller båten på plats och fungerar som ankare.

Tiikkainen gräver fram jiggur draglådan. Han lär mig att en jigg är mjukare än andra drag. Om en fisk försöker nappa på den, märker den inte direkt att det inte är en riktig fisk.

Förhållandena är idealiska för jigg nu. På grund av sin vikt sjunker jiggen lätt till botten där fiskarna simmar.

– Nu kan ni kasta. Kasta långt och i vindens riktning, säger Tiikkainen.

Först kastar Kemiläinen, sedan Luomansuo. Luomansuo har inte lika mycket erfarenhet av fiske som Kemiläinen. Han berättar att det var först för ett par år sedan som han kom i kontakt med fiske i samband med att han tillbringade midsommaren i Koli i Norra Karelen med sin kusin. Då fick han se ett gäng som fiskade med kastspö från en brygga.

– Jag tyckte att det såg trevligt ut. Så jag provade själv. Det var ganska svårt i början.

Väl hemma efter midsommarfirandet bad Luomansuo sin pappa att köpa ett eget spö åt honom.

Nu kan ni kasta. Kasta långt och i vindens riktning.

Luomansuo berättar att han däremot har mycket erfarenhet av lägerliv, eftersom han också är aktiv inom scouterna. Där får man lära sig hur man klarar sig i naturen. Genom att fiska får man något att laga mat av. För en person som vill överleva i naturen är det vettigt att lära sig att fånga fisk.

Luomansuo har mer erfarenhet av att fiska vid havet än i en långsmal sjö. Hemma i Vasa tycker han om att cykla med grannpojken till en båtbygga och fiska med kastspö där.

– Grannen är ett par år yngre än jag. Mina andra kompisar är inte så intresserade av fiske, säger Luomansuo.

Utom Kemiläinen då, som fick med honom till lägret.

Luomansuo vevar in linan fokuserat. – Nu nappar det, konstaterar han. Fisken fastnar ändå inte ordentligt på kroken.

"Fiske kunde få mer synlighet i media"

Ute på sjön finns det varken skugga eller småkryp. En lätt bris får metrevarna på de extra fiskespön som finns med i båten att röra sig. På stranden skymtar bondgårdar och sommarstugor. Terrängen är en aning kuperad.

Kemiläinen vevar snabbt in linan på sitt kastspö. Hans mormor bor nära Kiurujärvi, så han brukar vara här och fiska.

– Jag började fiska redan som liten när morfar lärde mig meta, berättar Kemiläinen.

Hjälpledare Topi Tiikkainen nämner att han gärna hjälper unga fiskare, eftersom det är en så sund hobby: den är både social och lugn. För att det ska intressera unga

Stämningen på lägret var förväntansfull före fisketuren. På bilden mäter Juho Valonen (vänster), Arttu Niskanen och Erkki Enilä sina spön.

På fiskelägren funderar man över var fiskarna trivs i olika delar av vattendraget.

mer borde fiske få mer synlighet i media och underhållning, så att det blir en del av människors vardag.

– I serien Hemgatan är det aldrig någon som fiskar, men allt möjligt annat händer nog, säger Tiikkainen.

Hans reflektioner avbryts av en fiskeobservation: de ligger och trycker i vasskanten! Kasta ditåt, utropar Tiikkainen.

Luomansuo och Kemiläinen gör som de blir tillsagda.

Enligt Tiikkainen är vassen ett bra ställe för fisken att gömma sig, men också ett av de bästa ställena att öva på att kasta. Det är nämligen en konst att lyckas kasta rakt mot vasskanten utan att komma för långt eller för kort.

När det gäller tekniken är det inte bara att kasta som är viktigt, utan också att veva in linan igen.

– Det spelar roll hur snabbt man vevar och om man tar pauser. Draget ska vara trovärdigt som fisk för att det ska nappa, säger Tiikkainen.

Trots att Luomansuo och Kemiläinen kastar rakt mot rätt ställe, blir det inget napp. Det är märkligt. Enligt ekolodet är abborrarna aktiva, och då brukar de oftast nappa också. Men inte nu.

Blev det lägerrekord direkt?

Vi flyttar oss lite längre mot mitten av sjön, och snart börjar det hända saker. Tiikkainen säger att det finns massor av fisk runt oss.

– Släpp ner jiggar. Ni behöver inte ens kasta!

Tiikkainen har knappt hunnit släppa ner sin egen jigga innan han ropar att han har napp. Det stänker vatten och spöet böjer sig när fisken kämpar emot. Tiikkainen fångar fisken i håven.

Kemiläinen som sitter i aktern utropar att det är en gös, som dessutom ser stor ut! ”Wow”, kommenterar Luomansuo.

Tiikkainen lyfter upp gösen i båten och bedövar den genom att slå den med en metalltång två gånger. Sen skär han upp halsen på fisken och lägger den i håven som han sänker ner i vattnet en stund för att blodet ska rinna ut. Efter en stund lyfter han upp fisken och lägger den i botten på en kylväska mellan två kylpåsar.

Lägesanalys: vi fick en gös med en klumpig olivgrön jigga.

– Sådana här jiggar är bra för passiva fiskar. Den sjunker mot botten och ena ändan på den reser sig, vilket lockar fiskar.

Luomansuo och Kemiläinen får också använda sina jiggar.

Släpp ner jiggar.
Ni behöver inte ens kasta!

Efter maten var det 11-årige Ville Väisänens tur att fiska.

12-åriga Vilho Kemiläinen fick en abborre som vägde nästan 600 gram och var 31 centimeter lång

När vi har fiskat en stund får Kemiläinen en fisk med sin jigg. Storleken på gäddan ser däremot inte så lovande ut. Trots att han är lite besviken lyfter Kemiläinen upp den i båten.

Kemiläinen och Tiikkainen analyserar fisken en stund. De mäter den och konstaterar att en gädda som är 40 centimeter är tillräckligt stor för att behålla.

– Först verkade fisken stark, men när den blev trött kändes den ganska liten när jag vevade in den, kommenterar Kemiläinen.

Tiikkainen kollar ekolodet och ser ett nytt ställe där det enligt honom finns fisk. Enligt honom finns det stim med småfisk som man kunde kasta på lite.

När vi kommer till fiskstimmen fortsätter Kemiläinens fiskelycka. Den här gången är det en stor abborre! Han drar upp fisken i båten.

Den här skulle kunna klara sig bra i fiske-tävlingen som pågår under hela lägret, fun-derar Kemiläinen och Tiikkainen.

Inför fotograferingen försöker Tiikkainen ge råd om hur man tar ett käk-maggrepp på fisken. Kemiläinen lyckas inte riktigt med det, men poserar ändå med fisken på fotografiet.

– Sträck ut armarna så att fisken kommer nära kameran, säger Tiikkainen. Det är lätt att le när man poserar med en fisk.

Vi tittar på klockan. Den är överraskande nog redan fem, vilket innebär att vi har varit ute i flera timmar. Vi som precis lämnade stranden – tidsuppfattningen försvinner verkligen när man fiskar. Vi återvänder till land där vuxna och unga samlas för att prata och se vilken fångst vi har fått. De andra fiske-sällskapen har redan kommit i land. Det är strax dags för middag.

Ivriga fiskare avbryts av åskan

Efter maten och en liten vilopaus börjar kvällssolen skina snett över lägergården. Det är lättsam stämning. Vi får följa med ut och fiska i Tiikkainens båt igen. Den här gången följer 11-åringarna **Ville Väisänen** och **Emil Huttunen** med. De har inte fått vara ute och fiska än, eftersom en del av lägerdeltagarna höll på med wobbler då.

Tiikkainen vill ta oss med till en närliggande bro för att fiska, eftersom fiskarna samlas där det är skuggigt när det är varmt.

Vi hinner bara en bit innan mörka moln börjar torna upp sig framför oss. Var kom de ifrån? Tiikkainen tar fram en blixtradar i sin telefon och märker att ett åskväder redan är på väg till Lapinlahti några tiotals kilometer bort. Han berättar att han en gång var ute och fiskade när det började åska, och det var ingen trevlig upplevelse.

Vad ska man göra om det börjar åska när man är ute på vattnet?

– Då ska man snabbt lägga ner sina spön. Om man själv är båtens högsta punkt, ska man lägga sig ner själv också. Man kan också söka sig närmare stranden, men inte ända till stranden, säger Tiikkainen.

Var det där åskmuller? Vi stannar båten och lyssnar knäpptysta. Väisänen märker att det blixtrar till långt borta.

Efter att ha följt blixtradarn en stund och sett hur molnen närmar sig, bestämmer Tiikkainen att vi inte ska ta några risker. Så här kan läget förändras när man är ute på sjön. Väisänen och Huttunen muttrar förargat: de ville naturligtvis fiska.

Vi kör fort mot stranden och hinner ta oss i säkerhet i god tid.

Väisänen och Huttunen ställer sig på bryggan och kastar en stund innan den eventuella stormen anländer. Det har redan börjat blåsa och regna lite.

”Skolan kunde lära ut hur man filear”

Innan det är dags att gå in ska fisken fileas utomhus. **Juho Valonen**, 14, visar hur man gör. Han är snart färdig hjälpledare för

Norra Savolax fritidsfiskare. Han kommer att kunna hjälpa ledarna på kommande läger.

Valonens vänner **Arttu Niskanen**, 14, och **Erkka Enilä**, 14, följer med det som händer och konstaterar att filéerna ser bra ut.

– Bättre än mina egna, säger Enilä.

– Det där är det svåraste stället. Om kniven fastnar i benen ska du dra rakt, tipsar Niskanen.

Vännerna Arttu Niskanen och Erkka Enilä hjälpte Juho Valo med att filea.

Gruppen pratar om att skolan inte lär ut hur man filear. Kanske det inte finns resurser till det, eller så vågar man inte röra vid fisk. Att lära sig filea fisk kunde kanske passa både i huslig ekonomi och på biologielektionen.

Filéerna är klara.

Alla går in för att ta skydd från regnet. Där inne håller man på att färdigställa wobblers under Aarne Keurulainen ledning innan det är dags för kvällsmål.

Tiina Karhunen sitter framför en laptop en bit från dem som håller på och pysslar i matsalen. Hon är sekreterare för Norra Savolax fritidsfiskardistrikt och den enda som ibland sitter framför en dator under lägret. Hon håller som bäst på att skriva en rapport om lägret som ska skickas in till NTM-centralen.

– Lägret är populärt eftersom barnens föräldrar uppskattar fiske. En del föräldrar har sagt att lägret är bra för barnen eftersom familjen inte har tillgång till båt, säger hon.

Lägerdagen börjar gå mot sitt slut. Följande dag utlovas en tur till den närliggande sjön Koivujärvi, och dag tre offentliggörs resultaten från fisketävlingen.

Aarne Keurulainen tycker att det är viktigt att upprätthålla de ungas fiskeintresse. Lägret är det minsta han kan göra. ■

FAKTA:

Unga får möjlighet att lära sig tack vare fiskevårdsavgiften

- I fjol beviljades de sju landskapen i Insjöfinland 160 000 euro i stöd från fiskevårdsavgifterna för att bedriva ungdomsverksamhet.
- Satsningen på unga utgjorde 22 procent av alla projekt som finansieras med fiskevårdsavgifterna.
- Målet var att det även i framtiden ska finnas tillräckligt med fritidsfiskare, och med tanke på hur populära lägren har varit ser det ut att förverkligas.

Första året inkom 30 000 fångstanmälningar om vandringsfiskar

Skyldigheten att anmäla fångst av vandringsfisk tar sina första steg. I fjol gjordes 30 000 anmälningar till Omakala. Den populäraste fångsten var öring, medan sannolikheten var störst för att fångst bestående av insjölox skulle anmälas.

Förordningen om anmälan om fångst i fritidsfiske trädde i kraft i fjol. De fiskarter eller fiskbestånd som ska anmälas är lax, insjölox, öring, ål och puckellax i hela landet, röding i Vuoksens vattendrag och harr längs hela kusten och i insjövattnen ungefär från Uleåborg söderut.

Tjänsten Omakala är det vanligaste sättet att göra en fångstanmälan. I fjol inkom cirka 30 000 anmälningar i tjänsten. Flest anmälningar gällde öring: 22 325 stycken.

– Ingen känner till den faktiska fångstmängden i fritidsfisket. En stor del av de arter som ska anmälas är förhållandevis sällsynta, och därför utfärdades bestämmelser om anmälningsskyldigheten, säger specialforskare **Mikko Olin** vid Naturresursinstitutet som är insatt i Omakala.

"Anmälan görs om var tredje insjölox"

Antalet fångstanmälningar från fritidsfiskare kan jämföras med fångstmängderna

för hela landet som angetts i ton i den riksomfattande fiskeenkäten från 2024.

– När de omvandlas till styckeantal på basis av medelvikten som fås från Omakala, går det att göra en uppskattning av hur vanliga fångstanmälningarna är.

Enligt Mikko Olin skulle då 7 procent av alla öringar i fångst uppskattningen för hela landet och för 2024 ha anmälts 2025. Motsvarande siffra skulle vara 2 procent för harr, 10 procent för lax, 34 procent för insjölox och 5 procent för röding.

– Varken ålen eller puckellaxen fanns med i den riksomfattande fiskeenkäten, men det inkom fångstanmälningar om dem också. Olin medger att materialets noggrannhet påverkas av att några arter är så sällsynta.

Applikationen utvecklas ständigt

När Luke lanserade tjänsten Omakala 2022 hade fritidsfiskarna två stora frågor: blir mitt hemliga fiskeställe avslöjat och nog kan man väl se andras fångster i tjänsten?

Mikko Olin lugnar de fiskare som är oroliga för att det ska läcka information om deras fiskeställen.

– Datasystemet är väl skyddat och kräver stark autentisering av den registrerade. Andra fiskare kan inte se de fångstuppgifter och den geografiska information som anmäls i tjänsten.

Däremot utnyttjas informationen i forsknings- och myndighetsverksamheten. Ett av målen är en riksomfattande uppföljning av hotade och sårbara vandringsfiskar.

– Anmälningsaktiviteten bland fiskare höjs genom att informera om tjänsten och utveckla applikationen så att den blir mer lockande.

Mikko Olin tipsar om att man i framtiden kan se fångstbilder och -information i Omakala. Det har också varit tal om en draglåda.

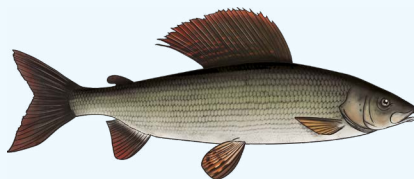
– I den kunde man registrera vilka drag och fångstredskap som har gett fisk. ■

Insjööring

22 325

fångstanmälningar

Harr

4 609

fångstanmälningar

Lax

1 319

fångstanmälningar

Omakala avslöjar inte hemliga fiskeställen

Hannu Hakanen är en aktiv fiskare som använder Omakala regelbundet. "Ingenjören i mig ville undersöka hur tjänsten ser ut."

Användningen av tjänsten Omakala fördubblades så fort det blev obligatoriskt att lämna fångstrespons om vissa arter. Även **Hannu Hakanen**, ordförande för Helsingin Perhokalastajat ry, säger att han har börjat använda tjänsten regelbundet.

I början var han också tveksam till vad den geografiska informationen används till och misstänkte att hans fiskeställen kunde avslöjas. Numera är han inte rädd för det.

– Jag litar på myndigheterna och forskarna. Folk behöver vara aktivt uppmärksamma på hotade och sårbara fiskarter, och det här är en utmärkt kanal för det, säger Hakanen.

Enligt Naturresursinstitutet (Luke) används Omakala allra mest i södra Finland. I slutet av 2025 hade sammanlagt omkring 26 000 användare registrerat sig i tjänsten. Även om antalet registreringar fördubblades i fjol, är antalet användare fortfarande litet med tanke på hur många fritidsfiskare det finns i Finland.

– Antalet aktiva användare avtar när man går från söder mot norr. I Lappland är kanske tanken att det egna fiskestället är heligt ännu starkare, även om fiskeställena inte avslöjas i Omakala, funderar Lukes specialsakkunniga **Sinikka Jortikka**, som själv kommer från norra Finland.

Snabbt och enkelt

Hannu Hakanen definierar sig själv som basanvändare av Omakala. Han berättar att han ofta registrerar fångsten när han kommer hem från fisketuren, mer sällan medan han fortfarande är ute och fiskar.

– Jag anmäler de fåtal öringar som jag fångar under en säsong. Det är snabbt och enkelt att använda Omakala. Det tar bara nån minut att göra fångstanmälan.

IT-expert Hannu Hakanen från Helsingfors litar på Omakala.

Hakanen började använda Omakala regelbundet i fjol, men han bekantade sig med tjänsten på nätet så fort den publicerades 2022.

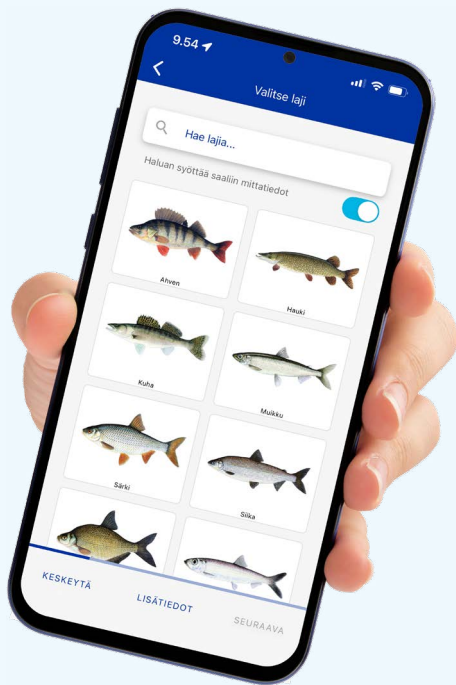
– Jag jobbar inom IT-branschen. Ingenjören i mig ville undersöka hur tjänsten ser ut.

Det kan hända att Hannu Hakanen i fortsättningen använder Omakala även som fiskdagbok, där alla slags fiskar och fiske får plats.

– Ju fler element som intresserar fritidsfiskare som kan kombineras i tjänsten, desto större är sannolikheten för att dess popularitet ökar. ■

”

Det tar bara nån minut att göra en fångstanmälan.

Obligatoriska fångst-anmälningar i Omakala 2025

Art	Totalt
Öring	22 325
Harr	4 609
Lax	1 319
Insjölax	714
Röding	431
Ål	334
Puckellax	10
Totalt	29 742

Statistiken har inte beaktat avgränsningen för röding och harr, utan för alla arter gäller situationen i hela landet.

Enligt förordningen är det frivilligt att anmäla fångst i Tana älv i Omakala, eftersom andra datainsamlingsmetoder används för det.

Källa: Omakala, Naturresursinstitutet

Insjölax

714

fångstanmälningar

PUCKELLAXENS födelsedag firas i maj

Puckellaxen är en av de mest speciella fiskarna i vårt land. Någon kanske frågar sig om den ens kan kallas för en finländsk fiskart, men i verkligheten förekommer puckellaxen redan innanför våra gränser, i Tana älvs och Neidenälvens vatten.

Puckellaxen är en laxart från Stilla havet som ryssarna planterade ut i sina egna nordliga älvar för att få en fångstfisk som växer snabbt och är god. Den smakar gott och är eftersökt i hela världen – som en av de kommersiellt viktigaste laxarterna.

Dess säregna beteende och utseende förbryllar finländarna. Specifiteten ligger i dess säregna fortplantningsstrategi.

Många har funderat på hur födan måste räcker till ynglen för vår atlantlax om älven fylls av puckellaxens yngel. Svaret är enkelt: ingen näringskonkurrens uppstår, eftersom puckellaxens yngel inte trivs så bra i älven.

I april–maj 2026 kläcks ynglen till fiskarna som lekte i augusti 2025.

Medan unga öringar eller laxar tillbringar flera år i älven, vandrar puckellaxens yngel ut i havet redan i maj samma år som de kläcks.

Tillväxttakten i havet är enorm. Så enorm, att fisken redan väger 2–3 kilo sommaren 2027.

Efter dessa säregna livsskeden återvänder puckellaxen till älvarna för att föröka sig. Nästa år får spöna böja sig igen.

Efter lektiden nästan ruttar puckellaxarna på stället. Förvandlingen är snabb. Vid älvmynningen är puckellaxen silverklar och dess kött är eldrött.

Inom några veckor får den en lekdräkt: den får ett mörkare utseende och hanen får en enorm puckel.

Vi är vana vid att se puckellaxen i sin lekdräkt – på grund av det provocerande utseendet är det lätt att ta fasta på.

Den ljusare sidan av myntet är dock att många anser att en puckellax som nyss börjat stiga upp i ån eller fångats i havet är en lika läcker matfisk som de ursprungliga invånarna i våra laxälvar. ■

En ljus puckellax kan lätt förväxlas med lax eller öring, men den avslöjas av de täta prickarna på stjärten. Teemu Viitanen visar upp en puckellax som fångats i havet och som fortfarande är i gott skick och ätlig.

TEXT: Jere Malinen

Puckellaxen har ännu inte påträffats i Östersjön

Puckellaxen är en av de vandringsfiskarter som omfattas av anmälningsskyldigheten utanför Tana älv.

Forskaren **Panu Orell** som specialiserat sig på vandringsfiskar vid Naturresursinstitutet (Luke) bekräftar att de tio Omakala-anmälningar om puckellax som kom in i fjol gjordes i år och älvar som mynnar ut i Ishavet.

– Geoinformation utnyttjas till exempel vid lokalisering av enskilda fiskarters utbredningsområde, säger Orell. Han hoppas att information särskilt om puckellaxens förekomst i Östersjön ska komma så snabbt som möjligt.

– Än så länge saknas fastställda observationer av puckellax från det hållet, men det dröjer knappast länge innan vi får sådana.

Arten förekommer redan på västkusten i södra Sverige. Enligt Panu Orell finns det inget hinder för puckellaxen att sprida sig till Östersjön.

– Sovjetunionen planterade också ut arten i Östersjön på 1950-talet samtidigt som de inledde utplanteringsförsök vid Kolahalvön.

Utplanteringen i Östersjön misslyckades. Uppe vid Ishavet bytte man till en nordligare stam i sina utplanteringar 1985, och puckellaxen började omedelbart anpassa sig till sitt nya område. Ett större genombrott skedde 2017, då 5 000 ”rysslaxar” vandrade

upp i Tana älv. Sommaren 2023 simmade hela 200 000 puckellaxar upp i Tana älv.

– Miljontals puckellaxar kan vandra upp i älvar i Tana älvs storlek som mynnar ut i Stilla havet.

Panu Orell säger att den nya laxarten har kommit hit för att stanna. Det går inte längre att bli av med den.

– Norrmännens intensivfiske dämpar tillväxten av bestånden, men hindrar inte arten från att sprida sig till Nordatlanten. ■

Sovjetunionen försökte plantera ut puckellax även i Östersjön på 1950-talet.

I Saimen togs en vikarsäker ryssja fram för fritidsfiskare

Fångstredskapet får användas även när nätfiske är förbjudet. Utvecklingsarbetet tog fem år och i arbetet deltog både fiskare och experter på saimenvikare.

Ryssjan är ofta ett okänt fångstredskap för fritidsfiskare, men i Saimen förväntas den bli vanligare. Orsaken är naturligtvis fiskebegränsningarna som skyddar saimenvikaren och i synnerhet begränsar nätfiske.

Nät med kraftigt garn och grimgarn är förbjudna året runt och under vårsäsongen är allt nätfiske förbjudet. Ändå drunknar vikare i näten varje år och skärpta begränsningar av nätfisket diskuteras.

– Vi utvecklade en bottenryssja som är säker för vikaren och lämpar sig för fritidsfiskare. Det möjliggör lagligt fiske med fångstredskap som är säkrare för vikaren även när nätfiske är förbjudet, säger **Jari Ilmonen**, projektchef för projektet Vår vikare.

Projektet avslutades i fjol. Det leddes av Forststyrelsen och i det deltog flera forskningsinstitut, organisationer och myndigheter. Naturresursinstitutet (Luke), fiskarna och Krakenia Oy ansvarade för utvecklingen av ryssjan.

I Saimen har man redan under en längre tid utvecklat det kommersiella ryssjefisket i en effektiv och för vikaren säker riktning. På grund av förbuden mot nätfiske håller yrkesfiskare på att övergå till ryssjor som har gjorts säkra för vikaren med nät som monterats i ryssjans arm och med flyktöppningar på ovansidan av armen. Ryssjefisket av gös har också spridit sig till vattendrag utanför området där saimenvikaren lever. Fiskarna hålls kvar levande och i gott skick i ryssjan under en längre tid, vilket underlättar fiskarens arbete.

Inom fritidsfisket krävs dock olika egenskaper av ryssjorna: framför allt att de är enkla att använda och smidiga. Ryssjan som utvecklats inom projektet kan riggas för fångst mellan två fixpunkter, vilket redan påminner om att lägga nät. Modellen fick namnet jokaisenryssa, på svenska allemansryssja.

Storleken är mindre än ryssjorna som används i det kommersiella fisket så att den ska vara lätthanterlig och priset hållas rim-

”

Allemansryssjans fiskehöjd är 1,5 meter, alltså lägre än de yrkesmässiga ryssjornas.

ligt. Enligt Jari Ilmonen kan allemansryssjan tack vare storleken föras till fångstplatserna med roddbåt och transporteras med personbil.

– Även vittjandet har gjorts så enkelt som möjligt. Som material för ryssjan valdes PE-nät med kvadratiska maskor, som innebär att ryssjan lättare kan hållas ren, säger Ilmonen.

Testningen började redan 2021

Prototyper av olika former, storlek och konstruktion riggades för fångst redan sommaren 2021 i Koitere. Alla prototyper utrustades med nät som hindrade vikarna från att ta sig in i ryssjan.

I början av perioden med öppet vatten 2022 riggades de första fyra allemansryssjorna tillverkade utifrån försöken för fångst på olika håll i Saimen. Några fritidsfiskare från Pihlajavesi, Haukivesi och Pyhäselkä ställde upp som testpersoner.

Erfarenheterna var till största delen positiva, särskilt i det centrala vikarområdet Pihlajavesi och Haukivesi. Testpersonerna gav i synnerhet beröm för att ryssjan var lätt att rigga och vittja. Möjligheten att rigga ryssjan i djupt vatten förlängde fångstsäsongen och gjorde ryssjan till ett mångsidigare fångstredskap.

Fångsten under provperioden bestod av abborre, gös, gädda och karpfiskar. Som vanligt fick man de bästa fångsterna strax efter islossningen, men när man fångade abborre med ryssjorna fick man goda fångster ännu i augusti.

Rätt storlek hittades genom testning

När det blev känt att några små kutar hade drunknat i kommersiella fiskares ryssjor som utrustats med liknande nät beslöt man att testa ett tätare nät. Som tätast var det så litet att gösfångsten blev sämre.

Till slut kom man fram till en gallertäthet som var idealisk för både fritidsfiskarnas abborrfiske och för vikaren, där en sida var 12,2 centimeter.

Utvecklingsarbetet i Saimen fortsätter och troligen kan både fiskbarheten och säkerheten för vikaren förbättras ytterligare i ryssjor som är avsedda för såväl kommersiella fiskare som fritidsfiske.

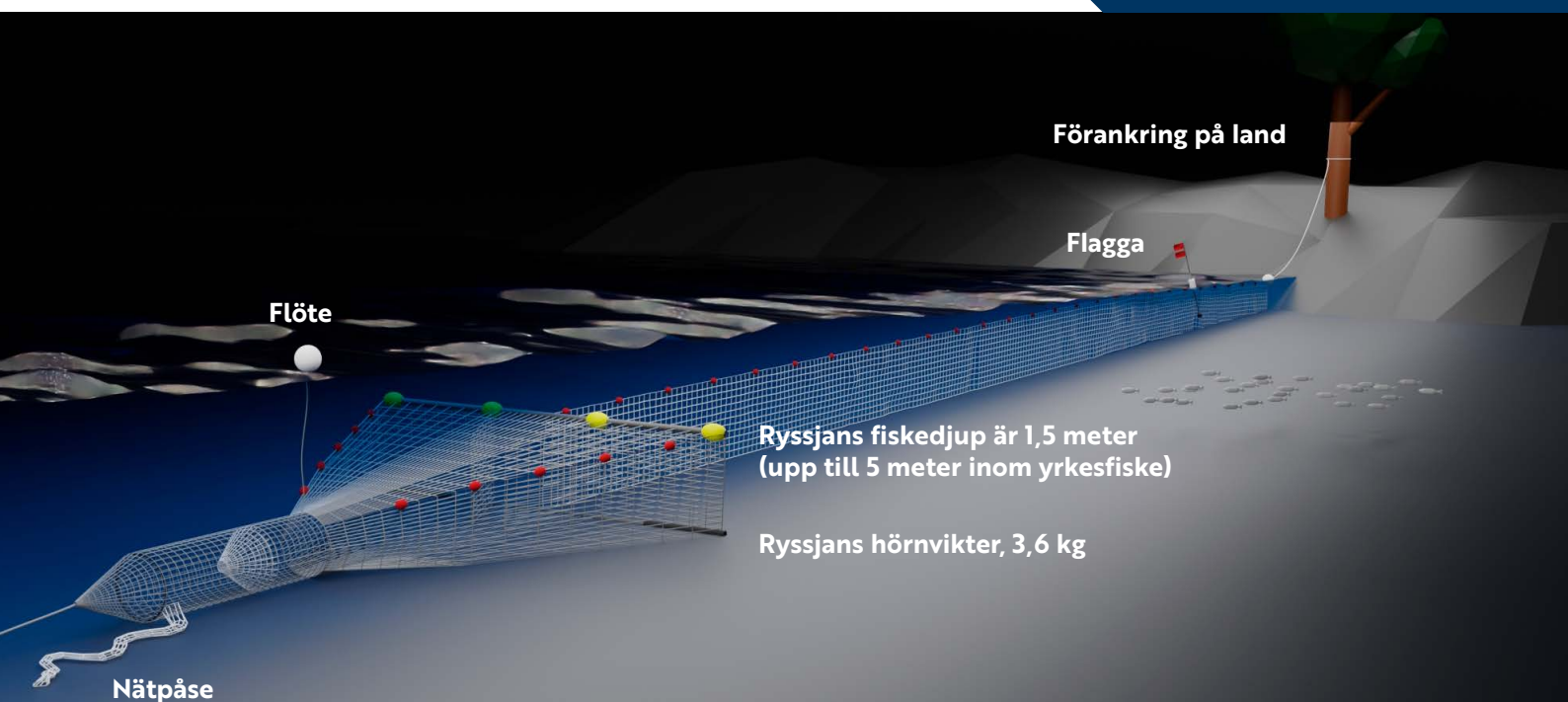
– Det är också önskvärt med innovationer som gör det möjligt att förlänga fångstperioden för ryssjor till tiden då det är is på vattnet. Även för närvarande har en del fiskare ryssjor under isen, men fångsterna har varit relativt klena, säger Jari Ilmonen.

En fiskare som övergår från nät till ryssjor bör sätta sig in i de ryssjemodeller som finns tillbuds och sträva efter att hitta den lösning som bäst passar de egna behoven. ■

FAKTA:

Man kan även tillverka allemans- ryssjan själv

- Allemansryssja är en bottenryssja med en fångsthöjd på 1,5 meter.
- Stängselnätet är 30 meter långt, men kan anpassas enligt fångstplats.
- Ryssjan riggas med hjälp av två fixpunkter (ankare eller en kil som slagits i botten e.d.).
- Skyddsnätet för saimenvikare finns längst in i armen.
- Ryssjan vittjas med hjälp av nät-påse. Fiskarna samlas in via den och fiskhuset behöver inte lyftas upp i båten.
- För närvarande tillverkas allemansryssjan av åtminstone Krakenia Oy från Kontiolahti.
- En ryssja kostar cirka 1 500 euro.
- Instruktioner för tillverkning: www.metsa.fi/yhteinen-norppamme-life >> [hankemateriaalit](#).

JAKT- OCH FISKEÖVERVAKNINGEN: Nästan nio fiskare av tio hade pappren i skick

I fjol kontrollerade Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning 1 591 fiskare. Av dem klarade sig 85,9 procent utan anmärkningar. Särskilt på platser som kräver spöfisketillstånd förekom det få förseelser jämfört med tidigare år, konstaterar man i jakt- och fiskeövervakningsrapporten för 2025.

Övervakningen av krokrestriktioner och regler som gäller hulingar ledde till flera anmärkningar på populära fiskeställen, exempelvis vid forsarna i Ruunaa. Obetald fiskevårdsavgift är fortfarande en väldigt typisk förseelse även på Forststyrelsens fiskeställen.

Märkningen av fångstredskap är fortfarande bristfällig. I de flesta fall har fiskaren fiskerätt, men några synliga kontaktuppgifter finns inte av en eller annan orsak. I Ule träsk påträffades hela 52 olovliga nät som fiskarna fick böter för. Jakt- och fiskeövervakningen konfiskerade bland annat kräftburar som inte var märkta med fiskarens uppgifter, och nät som lagts ut vid ett spöfiskeställe i Matildanjärvi.

– Förutom en förfrågan som gällde tidpunkten för utplantering av regnbåglax tog jakt- och fiskeövervakarna emot respons om både för liten och för stor regnbåglax enligt rapporten. Fisken får inte vara för liten, men inte heller så stor att den inte ryms genom borrhålet.

FORSKNING: En fjärdedel av de stora gösarnas kost består av gös

Gösarna är kannibaler och äter mer av sina artfränder än vad man tidigare trott. Enligt en färsk undersökning kan en 50 cm lång gös äta artfränder som till och med är längre än 20 cm. För en stor gös kan en femtedel av kosten bestå av gös.

Undersökningen gjordes i sjön Pyhäjärvi i Tammerfors 2024 och 2025. Där analyserades 379 gösar under tre årstider. Dessutom gjordes en jämförande undersökning i sjön Kyrösjärvi. Bakom undersökningen låg Birkala fiskeriområde, Birkalands fiskericentral och KVVY Tutkimus (vattenskyddsföreningen Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys).

Den viktigaste födan för gösen visade sig vara gärs, nors, siklöja och gös. Gösar av alla storlekar hade ätit gärs och nors, men endast gösar som var längre än 35 cm hade ätit siklöja och gös. Gösarna hade också ätit många ryggradslösa djur, i synnerhet pungräka, som var den vanligaste födan för gösar som var under 40 cm.

Undersökningen fortsätter i Tammerfors. För närvarande samlas gösar in för provtagning i södra delen av Pyhäjärvi för att ta reda på vad gösen äter i den mer övergödda delen av sjön.

Nu måste även torsk anmälas

Fritidsfiskarnas fångstanmälningsskyldighet utvidgades i början av februari 2026 när statsrådets nya förordning trädde i kraft. I fortsättningen ska även torsk som fångats anmälas i Omakala-tjänsten. Således omfattas lax, ål och torsk i fortsättningen av den omedelbara fångstanmälningsskyldigheten. Fångstanmälningsskyldighet för dessa arter gäller alla fiskare, oberoende av ålder.

Utöver ovan nämnda fiskarter gäller fritidsfiskarnas fångstanmälningsskyldighet även öring, harr som fångats i insjöarna på breddgraden 65°00'N och i havet, insjölox, puckellax och röding i Vuoksens vattendrag, för vilka man utöver den elektroniska tjänsten Omakala även kan använda andra anmälningsmetoder (telefon eller blankett).

Skyldigheten att anmäla torsk och den skärpta skyldigheten att anmäla lax och ål beror på ändringar i EU-lagstiftningen. Genom statsrådets förordning förenhetligas Finlands författningar med EU-lagstiftningen. Enligt Naturresursinstitutet är torskfångsten i Finlands vattenområden mycket liten.

Östersjölaxen återhämtade sig något

Efter två svaga år fördubblades antalet laxar som vandrade upp i Torne älv förra sommaren uppger Naturresursinstitutet (Luke). I synnerhet ökade antalet laxar som var ett havsår gamla. Dessutom uppmättes det högsta antalet yngel i mät historien som vandrade ut i havet från Torne älv. Antalet stora laxar och vandringsyngel i Simo älv var ungefär detsamma som under de två föregående åren.

Enligt Lukes uppskattning passerades ekolodningsplatsen i Torne älv i maj–september av 15 000 laxar som var ett havsår och 31 000 laxar som var flera havsår gamla. Förra året var antalet endast 2 700 laxar som var ett havsår och 21 900 som var flera havsår gamla. I fjol passerades lodningsplatsen i Simo älv av uppskattningsvis 360 laxar som var ett havsår och 1 800 laxar som var flera havsår.

– Om antalet laxar som är ett havsår är stort väcker det förväntningar på en rikligare lekvandring även nästa år, eftersom antalet ett-åriga laxar relativt väl förutspår antalet laxar som kommer att stiga upp i älven under de två följande åren, berättar Ville Vähä som är specialsakkunnig vid Luke.

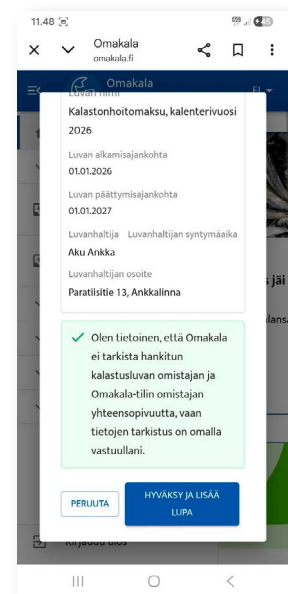
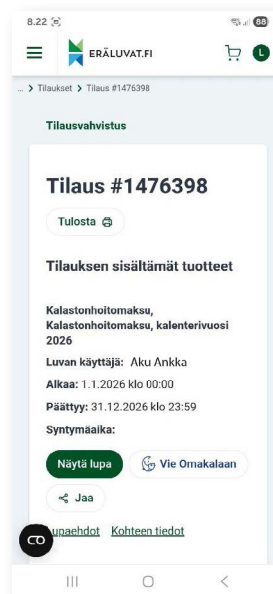
Antalet vandringsyngel eller smolt väcker hopp om en bättre morgondag. Enligt provfångsten vandrade över tre miljoner laxyngel eller smolt ut i havet från Torne älv under försommaren 2025, vilket är rekord. Antalet är det största sedan uppföljningen inleddes 1991.

Fiskevårdsavgiften kan nu ses i mobilen i Omakala

Fiskevårdsavgiften syns i fortsättningen i mobilappen Omakala. Den betalda fiskevårdsavgiften kan enkelt överföras från Forststyrelsens tjänst Eräluvut direkt till Omakala-appen. På så sätt uppstår ett elektroniskt fiskekort som är lätt att bära med sig i mobilen.

– Man har efterfrågat det redan en längre tid, medger specialforskare **Mikko Olin** vid Naturresursinstitutet.

Det finns också andra utvecklingsönskemål för Omakala. Enligt Mikko Olin hoppas vi snart få se bilder och uppgifter om fångsten här. Det har också varit tal om en draglåda, där man kunde anteckna de handredskap och fångstredskap med vilka man har fångat fisk.

1. När du har betalat fiskevårdsavgiften, gå till beställningen och välj Överför till Omakala.
2. När du har loggat in i Omakala, välj Godkänn och lägg till tillstånd. Därefter har du fiskekortet med dig i mobilen i Omakala.

NYA FISKEVÅRDSAVGIFTEN FYLLER

10 ÅR!

1952

Fiskevårdsavgiften eller fiskekortet skrevs in i lagen under OS-året 1952. Avgiften var hushållsspecifik, vilket innebar att det räckte med att betala en avgift per hushåll.

Alla över 16 år var betalningsskyldiga och de själva eller någon annan i samma hushåll var tvungna att betala den.

1983

Fiskevårdsavgiften eller fiskekortet blev personligt.

Den nedre åldersgränsen höjdes: personer under 18 år befriades från avgiften.

I lagen infördes dessutom bestämmelser om ett länsspecifikt tillstånd för mete och pilkfiske, och inkomsterna från det användes för att betala ut ersättning till vattenområdenas ägare. Därför kallades lagen om fiske från 1983 för lagen om pilkfiske.

1993

Det separata kortet för pilkfiske slopades och rätten att pimpla kombinerades med fiskevårdsavgiften.

1996

Mete och pilkfiske blev avgiftsfria allmänna fiskerättigheter, det vill säga en del av allemansrätten.

Alla under 18 år och över 64 år fick också rätt att avgiftsfritt utöva handredskapsfiske.

Länsspecifika tillstånd trädde i kraft: andra som fiskade med handredskap skulle i fortsättningen betala en ny länsspecifik spöfiskeavgift utöver fiskevårdsavgiften. Spöfiskeavgiften skulle betalas enligt länsindelningen 1997: Södra Finlands län, Västra Finlands län, Östra Finlands län, Uleåborgs län och Lapplands län.

Nya fiskevårdsavgiften träder i kraft

2016

En ny fiskevårdsavgift infördes och ersatte de länsspecifika spöfiskeavgifterna.

Fiskevårdsavgiften delades in i dygns-, vecko- och årsavgift.

Med den nya fiskevårdsavgiften på 39 euro kunde man nu i praktiken fiska med ett spö och ett bete där man tidigare behövde betala fiskevårdsavgift och någon av de länsspecifika avgifterna.

Fiske med strömmingshäckla likställdes med mete och pilkfiske som en avgiftsfri allmän fiskerättighet i lagen. 2019 och 2023

Fiskevårdsavgiften justerades först från 39 euro till 45 euro (2019) och därefter till 47 euro (2023).

2024

Den övre åldersgränsen för betalningsskyldiga höjdes från 64 år till 69 år. De som hade fyllt 65 år under tiden den gamla lagen var i kraft, det vill säga under år 2023, behövde inte betala i fortsättningen heller.

2026

Fiskevårdsavgiften fyller 10 år.

KÄLLOR

Paaianen, Mervi (2017). **Kalastuslainsäädännön uudistus 2016 – Kalatalousneuvonnan sidosryhmäläisten näkemyksiä lainsäädännöstä**. Östra Finlands universitet.

Tiitinen, Jorma (1995). **Kalastuksen päätöksen tekojärjestelmän kehitys**. I boken: Hyytinen, L. & H. Kupiainen (red.) **Kalaveteen piirretty viiva**. 88–135. Helsingfors universitet. Landsbygdens forsknings- och utbildningscentralers publikationer 37. Raamattutalo, Pieksämäki.

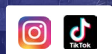
Myllylä, Markku & Rauno Kostiaainen (1991). **100 vuotta kalatalousneuvontaa**. 113 s. Centralförbundet för fiskerihushållning 100. Vammalan kirjapaino, Vammala.

För barn, unga och familjer

● Klubbar ● Läger ● Tävlingar
● Kurser ● Pysseltips

KOLLA ÄVEN:

@fisuun

Följ med OCH FISKA!

fisuun.fi

● Lärdom ● Glädje ● Kompisar ● Upplevelser
FISKEEVENEMANG RUNT OM I LANDET

Fiskare, fiskekortet kan inte längre delas ut tillsammans med tidningen Fena. Ändringen beror på Postens preciserade produktspecifikationer. Läs mer på [Eräluvat.fi](https://eräluvat.fi)!

NYA FISKEVÅRDSAVGIFTEN FYLLER 10 ÅR!

ERÄLUVAT.FI

Ett tillstånd,
tusentals möjligheter.